

การวิเคราะห์งานวรรณกรรมเรื่องนอกเหตุเหนือผลของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทโท)
ด้วยพื้นฐานการตีความ

An Analysis of the Literary Work on Nok-Het-Nuea-Phon of Pra Bodhiñanathera
(Chah Subhaddo) with the Basis of Interpretation

วิพจน์ วันคำ¹ เอกพงศ์ พัฒนากุล² และ กานต์ กาญจนพิมาย^{3*}

Wiphot Wankham¹, Ekkapong Pattanakul², and Kan Kanjanapimai^{3*}

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร¹⁻²

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์^{3*}

Faculty of Religions and Philosophy, Mahamakutbuddhist University Yasothon Buddhist College¹⁻²

Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University^{3*}

*Corresponding author, e-mail: saucearmspandaman@gmail.com

วันที่รับบทความ: 12 กันยายน 2565; วันแก้ไขบทความ: 23 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 27 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์งานวรรณกรรมเรื่องนอกเหตุเหนือผลของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทโท) ด้วยพื้นฐานการตีความ จากการศึกษาพบว่า หลักในการตีความที่ใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์นั้น แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ คือ 1) เจตนาในการสื่อสาร ประกอบด้วยรูปแบบประโยคบอกเล่าและคำถาม 2) การใช้ถ้อยคำ ประกอบด้วยการหาความหมาย 3 แบบ คือ ความหมายตรง ความหมายโดยนัยและความหมายเปรียบเทียบ และ 3) ทศนคติ มี 4 หัวข้อย่อยคือ การประชดประชัน การประณาม การชื่นชม และการปลุกเร้า ซึ่งหลักการทั้ง 3 ข้อนี้นำมาใช้ในการตีความงานวรรณกรรมจากบันทึกคำสอนของพระโพธิญาณเถรนั้นตรงกับเจตนาและความหมายที่ท่านได้สื่อทิ้งไว้ให้เข้าใจได้ไม่ผิดประเด็น

คำสำคัญ: ตีความ วรรณกรรม นอกเหตุเหนือผล พระโพธิญาณเถร

Abstract

This article aims to analyze the literary work on Nok-Het-Nuea-Phon of Pra Bodhiñanathera (Chah Subhaddo) with the basis of interpretation. The study found that the principles of interpretation used as the basis for the analysis are divided into three topics: 1) the intention of the message, consisting of affirmative sentences and questions, 2) phrasing, consisting of 3 types of meaning: direct meaning, implied meaning, and comparative meaning, and 3) attitude, consisting of four subtopics: Irony, condemnation, admiration, and provocation. These three principles resulted in the interpretation of the literary work from Pra Bodhiñanathera's teaching to match the intent and meaning that he had left so that it could be understood without mistake.

Keywords: Interpretation, Literature, Nok-Het-Nuea-Phon, Pra Bodhiñanathera

บทนำ

โดยทั่วไปงานวรรณกรรมของพระโพธิญาณเถร หรือชา สุภทโท (เพื่อความกระชับในบทความจะเรียกขานท่านในชื่อ หลวงปู่ชา) คือการบันทึกคำสอนจากเหล่าบรรดาลูกศิษย์ทั้งหลาย ซึ่งท่านได้แสดงธรรมเทศนาไว้ตามโอกาสต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศซึ่งจัดให้อยู่ในรูปของตัวอักษรและเป็นการรวบรวมไว้ในแบบรูปเล่ม ด้วยเหตุของการบันทึกอันเนื่องมาจากทั้งพระไทย พระต่างชาติและฆราวาสต่างล้วนเล็งเห็นถึงความสำคัญของคุณค่าคำสอนที่ท่านได้แสดงไว้ ผลที่ตามมาจึงได้ทำการบันทึกเพื่อไม่ให้เกิดการสูญหาย นอกจากนี้ยังบันทึกไว้ในรูปแบบอื่นๆ อีก อาทิเช่น ไฟล์เสียงในแผ่นซีดี (CD) หรือในระบบดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เป็นต้น

คำสอนที่บันทึกไว้เหล่านั้นล้วนมีคุณค่า เพราะหากผู้ใดได้ทำการศึกษา ก็ย่อมจะเข้าใจในธรรมะทางพระพุทธศาสนาตามการอธิบายของท่านได้ไม่ยาก รวมถึงท่านได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนและลุ่มลึก จากที่กล่าวมานั้นคงไม่เกินไปนักว่าหลวงปู่ชาถือเป็นผู้ที่เข้าถึงหลักของศาสนาพุทธได้อย่างทะลุปรุโปร่ง สังเกตได้จากสิ่งที่ท่านแสดงออกมานั้นล้วนมาจากการเชื่อจริงในการปฏิบัติอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงหมายถึงสิ่งที่ไม่ผิดเพี้ยนไปจากคำสอนของพระพุทธเจ้าเลย นอกจากนี้การใช้ภาษาของท่านก็ความเรียบง่าย ตรงไปตรงมา และอุปมาอุปไมยได้แจ่มแจ้ง และด้วยคุณค่านี้เองผู้คนต่างๆ ที่เรียกตัวเองว่าลูกศิษย์ก็ได้ทำการรวบรวมคำสอนต่างๆ เพียงเพื่อหวังให้เกิดการแผ่ขยายออกไปในวงกว้างและไม่ให้เกิดการผิดเพี้ยนในภายภาคหน้า

เมื่อกาลเวลาได้ผันเปลี่ยนและโลกหมุนเวียนไปมากขึ้น การได้รับข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ที่ทำให้ห่างไกลจากพระพุทธศาสนาก็เกิดขึ้นเช่นกัน แม้กระทั่งการมีองค์ความรู้ที่หลากหลายนั้นก็อาจทำให้เข้าใจในสิ่งที่หลวงปู่ชาได้แสดงไว้ให้เกิดความผิดเพี้ยนได้ ทั้งนี้ผู้เขียนจึงเล็งเห็นว่าวิธีการตีความจากการบันทึกในรูปแบบของตัวอักษร โดยไม่เน้นหรือมีแนวทางใดเป็นพื้นฐาน ก็อาจมีสิทธิ์ที่จะเข้าใจไปคนละทิศทางได้ เพราะเชื่อว่าทุกคนที่ศึกษางานจะเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

ตรงนี้ผู้เขียนเล็งเห็นว่า เพื่อการจัดการตีความไปคนละทาง จึงควรทำการตีความคำสอนของท่านให้อยู่ในหมวดของการจัดวางไว้ในระบบของการมีหลักการรองรับ ในที่นี้คือหลักการตีความที่เสนอถึงสิ่งที่ตรงกับข้อเท็จจริงและเป็นไปตามเจตนาคือโดยแท้ของผู้ที่กล่าวสิ่งเหล่านี้ไว้ และหลักการนั้นก็นำมาใช้ตีความสิ่งที่อยู่บนพื้นฐานของความจริง โดยความจริงนั้นก็จะเป็นไปตามสิ่งที่ปรากฏหรือจริงตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในงานวรรณกรรม ในที่นี้ผู้เขียนได้คัดเลือกมา 1 เรื่อง ด้วยสาเหตุมาจากที่งานชิ้นนี้ได้รับความนิยมจนได้รับการแปลเป็นภาษาอื่นด้วย

ตามที่กล่าวมาก่อนหน้านั้น งานวรรณกรรมที่ได้เลือกมาใช้ในการศึกษา ได้แก่เรื่อง นอกเหตุเหนือผล โดยภายในหนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเรื่องย่อยจำนวนหนึ่ง ทั้งนี้ได้ใช้เรื่องที่ตรงกับชื่อเรื่องหลักมาใช้ในการตีความ ซึ่งผู้เขียนจะทำการตีความตามสิ่งที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ให้ออกมาอย่างเป็นรูปธรรมจากการใช้หลักในการตีความโดยสิ่งที่ผู้เขียนจะกล่าวในหัวข้อถัดไปก็คือการตีความ เพื่อแสดงให้เห็นว่าการตีความนั้นอยู่บนพื้นฐานและใช้วิธีการใดในการพิจารณาเรื่องดังกล่าว

การตีความถือได้ว่าเป็นความสำคัญยิ่งในการคงไว้ซึ่งสิ่งที่ต้องการถ่ายทอดออกมา ดังนั้นสิ่งแรกของการมีอยู่ของการตีความ คือการทำให้เข้าใจตรงตามที่ปรากฏหรือเข้าใจอย่างถ่องแท้ในสิ่งที่ผู้พูดนั้นต้องการสื่อออกไป จากที่กล่าวก่อนหน้าว่าอาจเกิดการเข้าใจคนละทางได้ สิ่งนี้จึงเป็นหน้าที่สำคัญที่จะทำให้เห็นความสำคัญของการตีความว่าจะทำให้เข้าใจในทิศทางเดียว โดยไม่ทำเกินในสิ่งที่ปรากฏ

ด้วยเหตุที่กล่าวมาทั้งหมด บทความชิ้นนี้จึงเขียนขึ้นเพื่อนำเสนอการตีความตามจริงในงานวรรณกรรมของ พระโศภิตาณเถร (ชา สุภทโท) โดยผ่านกระบวนการทางหลักของการตีความ ซึ่งจะทำให้การแยกย่อยหัวข้อในส่วนต่าง ๆ โดยจะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและหลักการตีความหรือวิธีการตีความ อีกทั้งเพื่อให้ทราบถึงการตีความและทฤษฎีที่ใช้ นั่นคือทฤษฎีบท 3 สิ่ง ได้แก่ เจตนาในการส่งสาร การใช้ถ้อยคำและทัศนคติ รวมถึงความสำคัญของงานวรรณกรรม ต่อไปจึงเป็นการนำเสนอถึงความเข้าใจในสิ่งที่ได้รับการตีความโดยหลักที่กล่าวมาตามสิ่งที่ปรากฏในงานวรรณกรรมเรื่อง นอกเหตุเหนือผล ให้เห็นถึงสิ่งอันถูกต้องตามหลักศาสนาและที่หลวงปู่ชาแสดงไว้ให้เป็นรูปธรรมด้วยพื้นฐานการตีความ

วรรณกรรมและการตีความ

หากทำการศึกษาผ่านงานวรรณกรรม สิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงหนีพ้นคือการทำความเข้าใจภาษา เพราะภาษาที่เรา กำลังอ่านอยู่นั้นกำลังจะบอกอะไรกับเรา ซึ่งในที่นี้คือการเปิดเผยความจริง เมื่อเรากล่าวอะไรออกไปสักสิ่ง ก็หวังจะให้ ผู้รับสารเข้าใจตามนั้น ในงานวรรณกรรมที่ปรากฏในรูปแบบของตัวอักษรเอง ก็ย่อมต้องการให้ผู้อ่านได้เข้าใจตามที่ผู้ บันทักได้คาดหวังไว้เช่นกัน ดังนั้นเมื่อทำการศึกษเกี่ยวกับภาษา สิ่งหนึ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้คือการศึกษารื่องความ จริง เพราะไม่ว่าอย่างไรก็ตามภาษาต้องมีความสัมพันธ์ไม่แฉกแฉ่งหนึ่งกับความจริง ดังนั้นการตีความจึงมีความสำคัญ อย่างยิ่งสำหรับการแสดงให้เห็นถึงความจริงตามที่ปรากฏหรือผู้สื่อสารต้องการให้เป็น

สิ่งที่เป็เหมือนดังการทำให้เข้าใจก็คือเรื่องของ ความหมาย เมื่อใดก็ตามที่มีการสื่อสารใดๆออกไป สิ่งนี้คือ สิ่งที่จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจตรงกันได้ว่ามีความหมายและหมายถึงอะไร ซึ่งในบทความนี้ได้กล่าวถึงงานวรรณกรรม ดังนั้นสิ่งที่ปรากฏคือตัวอักษร และการตีความจากตัวอักษรก็คือการเข้าใจความหมายจากตัวอักษรนั้น ๆ ในที่นี้ควรทำ ความเข้าใจถึงการทำหน้าที่ของความหมายก่อนว่าแสดงออกมาอย่างไร

ดิฐุ ศรีนราวัฒน์ (2559 : 177 - 181) ได้อธิบายถึงความหมายในระดับคำโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้คือ ความหมายตรง ความหมายโดยนัยและความหมายเปรียบหรือความหมายเปรียบเทียบ

1) ความหมายตรง หมายถึง ความหมายประจำของคำ เป็นความหมายที่ชี้บ่งถึงสิ่งที่อ้างถึง โดยสิ่งที่ อ้างถึงเป็นความหมายที่เจ้าของภาษาโดยทั่วไปรู้และเข้าใจ เป็นความหมายหลักก่อนที่จะมีการขยายความหมายออกไป คล้ายกับวิธีที่ 1 ในวรรคตอนก่อนหน้า เช่น คำทั่วไป คน หมา แมว แก้วน้ำ ต้นไม้ เป็นต้น

2) ความหมายโดยนัย หมายถึง ความหมายที่เพิ่มเติมขึ้นมานอกเหนือไปจากความหมายตรง หรือเรียก อีกอย่างว่าความหมายแฝง โดยอาจเกิดจากลักษณะการใช้ภาษาทางสังคม อารมณ์ ความรู้สึก เป็นต้น อาทิเช่น คุณ สมชายยังเด็กเกินไปสำหรับตำแหน่งนี้ ในที่นี้คำว่า “เด็ก” มีความหมายตรงหมายถึงคนที่มีอายุน้อย แต่อาจหมายถึง คนที่ขาดประสบการณ์ได้เช่นกัน ซึ่งความหมายแฝงนี้ก็จะมาจากความรู้สึกของผู้พูดที่ทำให้ความหมายของคำนี้ ขยายออกไป

3) ความหมายเปรียบหรือความหมายเปรียบเทียบ เป็นความหมายที่เกิดจากการนำคำที่มีความหมาย ตรงที่หมายถึงสิ่งหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง ทำให้มีความหมายใหม่เกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบนั้นและแตกต่าง ไปจากความหมายตรง ซึ่งดูเหมือนว่ามีคล้ายคลึงกับความหมายโดยนัย แต่ความหมายนี้มันต้องมีคู่เปรียบเทียบ ยกตัวอย่างเช่น เขาเป็นกาฝากสังคม โดยคำว่ากาฝากนั้นหมายถึงพิษ แต่ในที่นี้เปรียบถึงคนที่ไม่ได้ทำงานเป็นหลัก แหล่ง คนไม่ดี หรือคนที่สังคมไม่ยอมรับ เป็นต้น

ตามที่กล่าวมาพบว่าภาษาที่แสดงความหมายออกมาได้ทำหน้าที่ 3 สิ่ง คือ ความหมายตรง ความหมาย โดยนัยและความหมายเปรียบหรือความหมายเปรียบเทียบ หากเป็นเช่นนี้จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่าผู้ที่อ่านงาน

วรรณกรรมจะเข้าใจไปคนละทางได้ เพราะตามที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า คำหนึ่งคำเป็นไปได้ถึงสามรูปแบบ นั่นคือมีความเข้าใจไปได้สามทาง เมื่อเป็นปัญหาเช่นนี้สิ่งที่ควรแก้ก็คือการหาให้พบว่า แท้จริงแล้วผู้ที่กล่าวสิ่งเหล่านี้ต้องการหมายถึงอะไรจริง ๆ นั่นจึงเป็นที่มาของสำคัญของการตีความ

หากเมื่อกล่าวถึงการตีความ เราจึงควรทำความเข้าใจอย่างคร่าวๆ ก่อนถึงสำคัญของการตีความ ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Hermeneutics ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายคำว่า “ตีความ” ว่า “ก. ชี้หรือกำหนดความหมาย; ให้ความหมายหรืออธิบาย; ใช้หรือปรับให้เข้าใจเจตนาและความมุ่งหมายเพื่อความถูกต้อง เป็นต้น” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554 : 502) ส่วนพจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้อธิบาย “หมายถึง อรรถปริวรรตศาสตร์ หรือ วิชาว่าด้วยการตีความ โดยอธิบายเพิ่มเติมว่า 1) ในทางเทววิทยา หมายถึง การอธิบายความหมายของเรื่องราวต่างๆ ในคัมภีร์ไบเบิล 2) ในทางปรัชญาสังคม หมายถึง วิชาที่เกี่ยวกับการสืบค้นและการตีความพฤติกรรมของมนุษย์และสถาบันต่าง ๆ ว่า เป็นไปโดยมีเจตนา และ 3) ในทางอัตถิภาวนิยม หมายถึง การค้นคว้าเพื่อหาจุดหมายของการเป็นมนุษย์” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548 : 42 – 43)

เมื่ออธิบายจากตัวคำศัพท์การตีความนั้นคือการหาความหมายหรือสิ่งที่ต้องการหาในบริบทต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจเจตนาต่าง ๆ อย่างถ่องแท้ ซึ่งในที่นี้ก็คือการอธิบายต้นตอของบางสิ่ง ดังที่ปรากฏก่อนหน้านี้ คือ สิ่งที่คัมภีร์ต้องการบอกกล่าวหรือสิ่งที่มนุษย์นั้นเป็น กล่าวได้ว่าจุดประสงค์ของการตีความจะทำให้ความหมายเกิดความชัดเจน โดยมาจากการเชื่อมโยงระหว่างคำศัพท์และบทบาทหน้าที่ของสิ่งนั้น

นอกจากที่เราจะตีความโดยมองผ่านคำหรือตัวอักษรเพื่อหาความหมาย สิ่งที่ย่อนยุ้นนั้นก็คือเจตนาอันแท้จริงหรือสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะบอก เราทราบกันดีว่าหลายสิ่ง อาทิคำสอนหรือบันทึกต่าง ๆ เป็นต้น ที่ได้ถูกทิ้งไว้เพื่อต้องการให้เราได้รับรู้สิ่งนั้น แต่ในสิ่งเหล่านี้มักอยู่ในสถานะที่ผู้พูดหรือผู้ส่งสารไม่สามารถกล่าวถึงความหมายหรือสิ่งที่ต้องการบอกจริง ๆ ได้ คนที่รับสารนั้นจะต้องแปลความให้ได้ นั่นก็คือการตีความว่าเบื้องหลังจริง ๆ นั้นคืออะไร ทั้งหมดนี้กล่าวได้ว่า การตีความเป็นไปเพื่อหาความหมายแท้จริงหรือที่ซ่อนอยู่ รวมถึงเพื่อให้เข้าถึงเจตนาอันแท้จริงของผู้ส่งสารนั้นด้วย ดังนั้นการตีความข้อความหรือเรื่องนั้น นั่นคือการหาว่ามีความหมายที่แท้จริงว่าอย่างไร รวมถึงสามารถที่จะอธิบายเจตนาและความคิดของผู้เขียนได้อย่างแจ่มชัดอีกด้วย ดังที่ซล่ายเออร์มาเคอร์ได้บันทึกไว้ว่า ภาระหน้าที่ของเฮร์เมนุติคส์ “สืบเนื่องมาจากจุดแตกต่างสองจุดคือการเข้าใจในภาษาและเข้าใจผู้พูด” อย่างไรก็ตามเรารู้ถึงสิ่งที่มนุษย์เป็นจากถ้อยคำที่เขาพูด เฮร์เมนุติคส์จึงเป็นศิลปะแห่งการเข้าใจผู้พูดโดยผ่านสิ่งที่เขาได้พูด ถึงกระนั้นภาษายังคงเป็นกุญแจสำคัญ (สมบัติ พรศิริเจริญพันธ์, 2559 : 94)

จากการศึกษาก่อนหน้านี้ทำให้เราพอจะเข้าใจถึงสำคัญของการตีความว่าเหตุใดถึงต้องทำ เพราะบางครั้งผู้ที่เคยกล่าวไว้ไม่อาจจะอธิบายให้เราเข้าใจได้โดยตรง แต่ก็ทำผ่านตัวอักษร ตรงนี้จึงเป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องทำความเข้าใจตามความหมายของตัวอักษรและเจตนาของผู้พูดด้วย ดังนั้นการตีความจึงเป็นเหมือนเครื่องมือที่ไขความกระจ่างให้แก่เราในเรื่องนั้นๆ โดยไม่ผิดเพี้ยน

ก่อนที่จะเริ่มในหัวข้อถัดไป ผู้เขียนจะกล่าวถึงสำคัญของวรรณกรรมที่ใช้สักเล็กน้อย เพื่อแสดงให้เห็นถึงเกณฑ์ว่าเหตุใดผู้เขียนจึงเลือกนำเสนอจากวรรณกรรมชิ้นนี้ ดังที่จะทราบกันอยู่ว่าวรรณกรรมที่บันทึกในรูปแบบตัวอักษรจากธรรมชาติของหลวงปู่ชาะนั้นมีมากมาย แต่ที่ใช้เล่มนี้เพราะมาจากการรวบรวมโดยคณะสงฆ์จากวัดบ้านนาชาติ ซึ่งเป็นวัดสาขาที่อยู่ไม่ไกลมากนักกับวัดหนองป่าพงในจังหวัดอุบลราชธานี โดยที่วัดนี้ล้วนเป็นพระชาวต่างชาติทั้งสิ้น ความสำคัญจึงอยู่ที่ผู้รวบรวมที่ไม่ได้มีพื้นฐานทางสังคมที่สัมพันธ์กับพระพุทธศาสนามาก่อน แต่กลับยอมรับเข้ามาสู่ได้ร่มแห่งธรรมะของพระพุทธเจ้า อันมีหลวงปู่ชาผู้เป็นคนจุดประกายพระต่างชาตินั้น

การเลือกหัวข้อหรือวรรณกรรมที่มาจากธรรมชาติของหลวงปู่ชาที่อยู่ในช่วงราวปี พ.ศ. 2523 เพื่อใช้ในการตีความครั้งนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญอย่างหนึ่งคือ ถ้านับตามปี ท่านจะมีอายุ 62 ปี กล่าวได้ว่าเป็นช่วงที่ท่านได้ผ่านการเสียสละและความเข้าใจต่อหลักศาสนาอย่างถ่องแท้แล้ว ธรรมชาติที่ปรากฏในวรรณกรรมเล่มนี้นั้นจึงเป็นสิ่งที่พระต่างชาติทั้งหลายได้ลงความเห็นว่าเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามและรักษาไว้ให้คงอยู่ พร้อมทั้งเป็นการเผยแผ่ให้ยาวไกลยิ่งขึ้น วรรณกรรมนี้จึงถือกำเนิดขึ้นโดยได้รับการจัดทำขึ้นเป็นภาษาอังกฤษก่อน และจึงมีเล่มที่เป็นภาษาไทยตามมา ซึ่งในฉบับภาษาอังกฤษใช้ชื่อเรื่องว่า A Taste of Freedom ในช่วงตอนที่ชื่อว่า No Abiding ดังนั้นตามที่กล่าวมา ผู้เขียนจึงทำการตัดสินใจเลือกงานวรรณกรรมมาใช้ตีความได้ไม่ยากนัก นอกจากนี้หากพิจารณาถึงชื่อเรื่องให้ดี ก็จะเป็นสิ่งที่เปี่ยมหมายของการกระทำ ดังที่หลวงปู่ชาได้พยายามบอกไว้ ตรงนี้เราจะทำความเข้าใจมากขึ้นได้จากการตีความ โดยจะกล่าวต่อไป

การตีความงานวรรณกรรมในเรื่องนอกเหตุเหนือผล

งานวรรณกรรมที่เลือกมาคือเรื่องนอกเหตุเหนือผล ซึ่งเป็นเรื่องย่อยเรื่องหนึ่งจากอีกหลายเรื่องในงานเขียนรวบรวมธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา นอกจากนี้ยังเป็นชื่อตามปกหนังสือด้วยเช่นกัน โดยในส่วนของงานตีความนั้นจะทำการกล่าวอย่างตรงไปตรงมากับสิ่งที่ปรากฏหรือหมายถึงจากตัวอักษรที่อยู่ในหนังสือโดยไม่มีการตัดทอนหรือสรุปความมา อันเป็นเหตุมาจากการยึดตัวทฤษฎีหนึ่งที่เป็นพื้นฐานในกล่าวถึงสิ่งใดตามที่มีนัยเป็น และทฤษฎีที่จะพูดถึงนั้น คือทฤษฎีบ่งถึง ที่ถือเป็นธรรมชาติที่สุด

ในการคิดว่าความหมายที่ภาษาได้สื่อออกไปนั้นคืออะไร ซึ่งก็คืออะไรก็ตามที่ถ้อยคำนั้นบ่งถึง เช่น “แก้วน้ำ” หมายถึงแก้วน้ำทั้งหลาย หรือ “กระดาศ” หมายถึงกระดาศที่อยู่บนโต๊ะตัวนี้ รวมทั้งกระดาศทั้งหลายด้วย คำกริยา เช่น “วิ่ง” ก็บ่งถึงอาการวิ่ง หรือ “กิน” ก็บ่งถึงอาการกิน และคำบุพบท เช่น “บน” ก็หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างของสองสิ่งที่ยืนหนึ่งอยู่บนอีกอันหนึ่ง เป็นต้น

ทฤษฎีนี้จึงไม่มีอะไรมากไปกว่าการที่กล่าวถึงสิ่งใดด้วยถ้อยคำที่มีความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่งกับสิ่งในโลก หรือการจะกล่าวอะไรสักประโยค คำในประโยคนั้นก็ต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งภายนอก จึงจะทำให้ความหมายนั้นเกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้การเข้าใจงานวรรณกรรมที่เราจะทำการศึกษาก็ไม่เป็นอะไรไปมากกว่าจากสิ่งที่ตัวอักษรปรากฏและความหมายที่สื่อออกมา โดยจะสัมพันธ์กับสิ่งที่ใช้ในการตีความต่อไป

“ทฤษฎีนี้ตรงกับความเข้าใจพื้นฐานของเราเกี่ยวกับภาษาและความหมาย ไม่ว่าจะอย่างไร การที่ภาษามีความหมายก็คือการที่ภาษามีความสัมพันธ์กับโลกภายนอก ซึ่งก็เป็นโลกเดียวที่เรามีความสัมพันธ์ด้วย แนวคิดพื้นฐานนี้เป็นแนวคิดที่ทรงพลังและก็เป็นจริงกับความเข้าใจของเราเกี่ยวกับความหมาย” (โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์, 2552 : 23) ดังนั้นการตีความที่จะเกิดขึ้นจึงเป็นการเทียบเคียงกันระหว่างตัวอักษรที่ปรากฏเท่านั้น ซึ่งจะทำให้เราเข้าใจตามความเป็นจริงทางความหมาย แม้จะทราบกันดีว่าทฤษฎีนี้มีข้อบกพร่องในสิ่งที่ปรากฏกับสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นจริงในโลกภายนอก แต่ทั้งนี้ไม่ใช่ประเด็นที่จะศึกษา ในบทความนี้จะแสดงการตีความผ่านสิ่งที่ปรากฏในรูปแบบตัวอักษรที่มีอยู่เพียงแค่นั้น

ความบกพร่องของทฤษฎีนี้คือมีข้อโต้แย้งหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความจริงที่ไม่อาจมีอยู่จริง ทั้งนี้ไม่ใช่ประเด็นที่ผู้เขียนจะเข้าไปกล่าวแย้งหรือหาข้อแก้ไขให้กับทฤษฎีนี้ เพียงแต่นำเสนอในแง่ของความสัมพันธ์ทางตัวอักษรที่เกิดขึ้นในงานวรรณกรรมกับหลักการที่จะใช้ในการตีความเท่านั้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงการรองรับว่าทั้งสองส่วนนั้นกำลังกล่าวถึงกัน

สิ่งที่ผู้เขียนจะใช้ในการตีความนั้นมาจากพื้นฐานที่ได้กล่าวไว้ตั้งแต่หัวข้อก่อนหน้าคือ การเข้าใจความหมายของคำและเจตนาหรือความหมายจริงที่ผู้พูดต้องการสื่อสารออกมา ดังนั้นผู้เขียนได้เลือกหลักในการตีความเพื่อให้

ครอบคลุมสิ่งที่ได้กล่าวไว้ออกเป็น 3 หัวข้อ คือ 1) เจตนาในการส่งสาร 2) การใช้ถ้อยคำ และ 3) ทศนคติ ซึ่งทั้งหมดนี้น่าจะทำให้เกิดความกระจ่างต่อทั้งเนื้อหาและเจตนาของหลวงปู่ชาด้วย

1. เจตนาในการส่งสาร คือ ตามปกติผู้พูดมักเลือกใช้คำพูดหรือประโยคต่างๆให้ตรงกับเจตนา ยกตัวอย่างเช่น การใช้ประโยคบอกเล่าในการบอกหรือแจ้งเรื่องต่าง ๆ ดังที่ พระโพธิญาณเถร (2559 : 117) ได้กล่าวว่า “คำสอนของพระบางอย่าง เราฟังดูแล้วไม่ค่อยจะเข้าใจเลย มันน่าจะเป็นอย่างนั้นไม่ได้ก็เลยไม่ทำความเป็นจริงนั้น” ตรงนี้เป็นกรบอกกล่าวหรือเล่าถึงการปฏิบัติของท่านที่เคยผ่านมา หรือ “ครั้งแรกที่อาตมาไปนั่งหลับตาแล้วก็ไม่เชื่อเหมือนกัน ไม่เห็นว่าจะเกิดประโยชน์อะไรจากการหลับตาไปหมด นอกจากนั้นก็ไปเดินจงกรม เดินจากต้นไม้นี้ไปต้นนั้น เดินไปเดินมาก็ซีเกียจ เดินทำไมกลับไปกลับมาไม่เกิดประโยชน์อะไร” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 117) ตรงนี้แสดงให้เห็นเจตนาตามประโยคบอกเล่าเพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงบางสิ่ง ซึ่งในคำเทศนาของหลวงปู่ชามักจะมีเรื่องนี้อยู่มาก เพราะส่วนใหญ่แล้วท่านเล่าผ่านประสบการณ์เพื่อให้เห็นภาพอย่างชัดเจนในขณะที่เรากำลังฟังท่านเทศนา หรืออ่านจากงานเขียน ก็ทำให้เข้าใจในสิ่งที่ท่านสื่อถึงความเป็นมาได้เป็นอย่างดี

การใช้ประโยคคำถามเพื่อให้เกิดการขบคิดคำตอบ ดังเช่น “อายุ วัณโณ สุขัง พลัง เออ! ดีแล้ว อายุให้ยืนนาน วัณโณให้มีวรรณะผิวพรรณสวยงาม ให้มีความสุขมาก ๆ ให้มีอายุยืน ๆ คนอายุยืน ๆ มีผิวพรรณดีไหม เคยมีไหม คนอายุหลาย ๆ มีพลังมาก ๆ มีไหม คนมีอายุมาก ๆ มีความสุขมาก ๆ มีไหม พอให้พบว่า อายุ วัณโณ สุขัง พลัง ดีใจสาธุกันทั้งนั้น ทั้งศาลาเลย” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 124) หลวงปู่ชามักแทรกการตั้งคำถามอยู่เสมอเพื่อให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านได้เกิดการขบคิดตามในสิ่งที่ท่านได้กล่าวถึงอธิบาย ดังตัวอย่างที่ยกมาที่กล่าวถึงคำให้พรที่ต้องการกันนั้นว่าจริง ๆ แล้วมันเป็นไปได้อย่างนั้นตลอดหรือไม่ แล้วเหตุใดถึงอยากได้กันอยู่ เป็นต้น

แต่บางครั้งการตั้งคำถามก็ไม่ได้ต้องการให้เกิดคำตอบ แต่ก็เป็นไปเพื่อเชิญชวนให้เชื่อได้เช่นกัน ดังที่ “พระพุทธเจ้าอยู่ตรงไหนล่ะ เราก็นึกว่าพระพุทธเจ้ามาโปรดแล้ว... แต่พระพุทธเจ้าคือธรรมะ คือสัจธรรม” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 124) ประโยคนี้มีการตั้งคำถาม แต่ไม่ได้เจตนาถึงคำตอบที่ต้องขบคิด เป็นเพียงแค่ให้เกิดการคล้อยตามในประโยคถัดมา คือพระพุทธเจ้าคือสัจธรรม ดังที่เราเคยได้ยินพระพุทธเจ้าเคยตรัสไว้ว่า ใครเห็นธรรมคนนั้นเห็นเรา ดังนั้นตัวอย่างที่ยกมาจึงไม่ใช่คำถามเพื่อคำตอบ แต่เพื่อการชวนไปสู่ประโยคถัดไปหรืออาจจะหมายถึงการที่ประโยคคำถามนี้ทำหน้าที่เหมือนประโยคบอกเล่าก็ได้ นั่นคือการบอกกล่าวให้เห็นข้อสรุปที่ต้องการ แต่เริ่มต้นด้วยประโยคคำถามเพียงเท่านั้นเอง

สิ่งนี้เป็นเพียงตัวอย่างบางส่วนของการทำงานที่ของประโยคในการแสดงเจตนา ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเจตนาจะหมายถึงตามรูปแบบประโยคเท่านั้น บางทีเจตนาที่มีเรื่องของอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย อาทิเช่น ประโยคบางประโยคซ่อนความโกรธความเกลียดชังไว้นั้น หรืออารมณ์อื่น ๆ ก็ตาม ซึ่งเราอาจจะเข้าใจได้มากขึ้นในหลักการตีความจากหัวข้อที่เหลืออยู่

2. การใช้ถ้อยคำ คือการที่คำหรือประโยคที่แสดงออกมานั้นได้ให้ความหมายออกไปหลากหลายทาง ดังที่เราได้กล่าวถึงความหมายในระดับของคำ 3 ประเภท คือ ความหมายตรง ความหมายโดยนัยและความหมายเปรียบเทียบ เหตุนี้จึงทำให้การตีความมีบทบาทอย่างเห็นได้ชัด เพราะสามารถเข้าไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างคำและเจตนาได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.1) ความหมายตรง คือ ความหมายประจำของคำ เป็นความหมายที่ชี้บ่งถึงสิ่งที่อ้างอิง ดังที่ “พระกรรมฐานท่านสอนว่า อิริยาบถสี่ การยืน การเดิน การนั่ง การนอน คนเราอาศัยอิริยาบถอย่างนี้อยู่” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 118) หรือ “อย่างเช่นท่านชาโครจะมาวัดป่าพง ก็ต้องอยากมาก่อน ถ้าไม่รู้สีกว่าอยากมากก็ไม่ได้มา โยมทั้งหลายเหมือนกัน ก็มีความอยากนั้นแหละจึงได้มา นี่จึงมาด้วยความอยาก” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 120) หรือ “ดูหลังคา

กับพื้นที่ ที่สุดข้างบนคือหลังคา ที่สุดข้างล่างคือพื้น” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 123) ตัวอย่างข้อความทั้งหมดที่ยกมานี้ไม่ได้แสดงอะไรไปมากกว่าความหมายตามที่ข้อความนั้นปรากฏ กล่าวคือเป็นความหมายตรง กล่าวถึงสิ่งที่ต้องการเอ่ยอย่างตรงไปตรงมาหรือเทียบได้จากการประจักษ์ ดังนั้นประโยคที่ยกมานี้ก็ทำให้เห็นภาพของการแสดงความหมายแบบตรง

2.2) ความหมายโดยนัย คือ ความหมายที่เพิ่มเติมขึ้นมานอกเหนือไปจากความหมายตรง หรือเรียกอีกอย่างว่าความหมายแฝง ดังที่ “ไม่ใช่ว่ามันว่างในสิ่งที่มันไม่มี มันว่างในสิ่งที่มันมีอยู่ เช่น ไฟฉายนั้นะ มันไม่ว่าง แต่เราเห็นไฟฉายนั้นมันว่าง ไม่ใช่ว่างขณะนั้นมองดูไม่มีอะไร ไม่ใช่อย่างนั้น” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 122) จากตัวอย่างข้อที่เรายกมา พบว่า ความว่าง ไม่เหมือนกับที่เราเข้าใจ ที่หมายถึงว่า ไม่มี แต่ว่างในที่นี้คือว่างจากสิ่งที่มีอยู่ นี่จึงเป็นความหมายโดยนัยที่ไม่ได้หมายถึงความหมายเดิมของมัน เพื่อความเข้าใจเพิ่มเติม พิจารณาได้จากข้อความต่อไปนี้ “พระพุทธเจ้าท่านไม่เทศน์ให้คนง่วงนอนฟังหรอก ท่านเทศน์ให้คนลืมตาลืมใจฟัง” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 125) ในข้อความหลังนี้จะเข้าใจความหมายโดยนัยได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ตรงคำว่าลืม ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการไม่จดจำหรือจำอะไรไม่ได้ตามความหมายของคำว่าลืม แต่มันหมายถึงการเปิด ที่มีความหมายตามว่า เปิดตาเปิดใจ ยอมรับในสิ่งที่อยู่ตรงหน้าอย่างเต็มใจ เป็นต้น ตามที่กล่าวมา ความหมายในหัวข้อย่อนี้จึงหมายถึงความหมายแฝงของคำที่แสดงออกมาในอีกความหมายหนึ่ง นอกจากที่ความหมายของคำนั้นเป็นอยู่

2.3) ความหมายเปรียบเทียบ คือ เป็นความหมายที่เกิดจากการนำคำที่มีความหมายตรงที่หมายถึงสิ่งหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง ดังที่ “ผู้ปฏิบัติทั้งหลาย ควรเข้าไปใกล้พระให้มาก ดูการปฏิบัติของท่าน การเข้าใกล้พระก็คือใกล้พระพุทธเจ้า คือใกล้ธรรมของท่านนั่นแหละ” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 124) จากข้อความนี้ ตามความหมายเปรียบเทียบแล้วพบว่า คำว่าพระ ไม่ได้หมายถึงตัวบุคคล หรือที่เราเข้าใจทั่วไปว่า พระรูปนี้หรือรูปนั้น แต่ในที่นี้ถูกนำไปเปรียบเทียบกับสัญลักษณ์ของการปฏิบัติ รวมถึงพระพุทธเจ้าเองด้วย ซึ่งนั่นก็มาจากการปฏิบัติตามสังฆธรรมของพระพุทธเจ้านั่นเอง ดังนั้นในความหมายนี้ พระจึงไม่ได้หมายถึงตัวบุคคลแต่ถูกนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นแทน หรือตัวอย่างถัดมา “พระพุทธเจ้ายังมีอยู่ทุกวันนี้ ใครว่าพระพุทธเจ้านิพพาน พระพุทธเจ้าคือสังฆธรรม สังฆธรรมมันจะจริงอยู่อย่างนั้น... สังฆธรรมนี้ไม่มีวันสูญไปจากโลก” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 124) ในที่นี้กล่าวได้ว่า พระพุทธเจ้าที่เราหมายถึงคือนุญคนหนึ่งที่เมื่อกายดับสูญได้นิพพานไปแล้ว ไม่มีเวียนว่ายตายเกิดอีกหรือไม่มีอยู่อีกแล้ว แต่การยกพระพุทธเจ้ามาเช่นนี้คล้ายกับความหมายของพระเจ้าที่มีอยู่อย่างนิรันดร์ แผ่ซ่านไปทุกหนแห่ง หรือเปรียบเทียบกับสังฆธรรมว่าเป็นสิ่งเดียวกัน ทั้งที่จริงสังฆธรรมนั้นควรจะเป็นเพียงการรู้แจ้งที่พระพุทธเจ้าได้ฝากไว้ หาใช่พระพุทธเจ้าไม่ แต่ที่ตามที่เราเข้าใจในประวัติศาสตร์ได้ว่าที่เทียบกับพระพุทธเจ้าก็เพื่อให้มีที่ยึดเหนี่ยวหลังจากพระพุทธเจ้าได้ดับขันธปรินิพพานไป ตามที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จึงเป็นการอ้างถึงความหมายแบบเปรียบเทียบ

การใช้ถ้อยคำจึงเป็นการแสดงถึงการตีความที่มุ่งเน้นถึงความหมาย เพื่อให้เข้าใจทั้งในรูปศัพท์หรือเจตนาเองด้วย ส่วนในข้อถัดไปจะทำให้เข้าใจเจตนาของผู้ส่งสารได้มากขึ้น

3. ทศนคติ คือท่าทีของผู้ส่งสารที่แสดงออกมาผ่านคำ ประโยคหรือข้อความ ซึ่งในที่นี้ทศนคติหรือท่าทีอธิบายถึงอารมณ์ ความรู้สึกที่ออกมา ทำให้เข้าใจสารที่ส่งออกมาของผู้พูดว่าประกอบด้วยเจตนาแบบไหน โดยในภาษาพูดนั้นเราจะเข้าใจทศนคติของผู้พูดได้จากการดูสีหน้าท่าทางหรือน้ำเสียงที่ออกมา แต่ถ้าเป็นสิ่งที่อยู่ในรูปของตัวอักษรเราก็สามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบจากโวหารหรือการใช้คำต่าง ๆ ซึ่งจะแฝงทศนคติหรือท่าทีที่สื่อเจตนาบางอย่างไว้

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะตีความผ่านข้อความที่แสดงถึงอารมณ์ ซึ่งอารมณ์นั้นก็แสดงออกมาได้หลากหลาย อาทิเช่น ดีใจ เสียใจ ชื่นชม ประชดประชัน ยินดี หรือประณาม เป็นต้น และการตีความในหัวข้อนี้จะทำการสำรวจดูว่าในงานเขียนเรื่องนอกเหตุเหนือผลนี้มีทัศนคติที่หลวงปู่ชาแสดงออกมาอย่างไรบ้าง ดังนี้

3.1) ข้อความแสดงการประชดประชัน

“นอกจากนั้นก็ไปเดินจงกรม เดินจากต้นไม้ต้นนี้ไปต้นนั้น เดินไปเดินมากี่ชั้เกียจ เดินทำไม กลับไปกลับมาไม่เกิดประโยชน์อะไร” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 117)

“เหมือนกันกับที่โยมมาถึงกราบพระ ‘หลวงพ่อดมขอรธน้ำมนต์’ ‘ทำไม...รดทำไม?’ ‘ต้องการกินดื่ยอยู่ดีไม่เจ็บไม่ไข้’ นั่นแหละ... มันไม่พ้นทุกข์แล้ว” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 123)

“คีนี่มันจะตึกแล้วกระมัง บางคนกึ่งงนอนแล้ว พระพุทธเจ้าท่านไม่เทศน์ให้คนง่วงนอนฟัง หรอก ท่านเทศน์ให้คนลืมตาลืมใจฟัง” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 125)

3.2) ข้อความแสดงการประณาม

“ถ้าฉันเกิดพร้อมพระพุทธเจ้า ฉันก็คงจะได้เป็นลูกศิษย์ของท่าน และคงได้ตรัสรู้เหมือนกัน พุดออกมาด้วยความโง่ นี่ขอให้เข้าใจอันนี้ให้ดี” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 125)

3.3) ข้อความแสดงการชื่นชม

“แต่ความจริงการเดินจงกรมนี้มีประโยชน์มาก การนั่งสมาธิก็มีประโยชน์มาก แต่จริตของคนเราบางคนแรงไปในทางเดินจงกรม บางคนแรงในการนั่ง” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 117 - 118)

3.4) ข้อความแสดงการปลุกเร้า

“ยึดความดีก็รู้จัก ยึดความชั่วก็รู้จัก ความยึดเช่นนั้นมันเป็นสิ่งที่ไม่ใช่หนทาง ก็รู้อยู่เข้าใจอย่างนี้ แต่ว่ามันทำยังไม่ได้เต็มที่ ยังไม่ได้ปล่อยวางจริง แต่มันรู้ว่าถ้าปล่อยวางตรงนั้นมันจะสงบ” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 119)

“ครั้งแรกเราก็อารมณ์ให้มันเป็นอย่างนั้น ทำไป ๆ ทำจนกว่าที่เรียกว่า ไม่ปรารถนาอะไรแล้ว ทำเพื่อปล่อยวาง มันลึกซึ้งอย่างนี้ คนเราปฏิบัติธรรมเพื่อต้องการอะไร เพื่อต้องการพระนิพพานนั่นแหละ” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 122)

“ผู้ปฏิบัติทั้งหลาย ควรเข้าไปใกล้พระให้มาก ดูการปฏิบัติของท่าน การเข้าใกล้พระก็คือใกล้พระพุทธเจ้า คือใกล้ธรรมะของท่านนั่นแหละ” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 124)

“คีนี่มันจะตึกแล้วกระมัง บางคนกึ่งงนอนแล้ว พระพุทธเจ้าท่านไม่เทศน์ให้คนง่วงนอนฟัง หรอก ท่านเทศน์ให้คนลืมตาลืมใจฟัง” (พระโพธิญาณเถร, 2559 : 125)

ข้อความที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นข้อความที่แสดงออกถึงทัศนคติที่หมายถึงท่าทีที่แฝงเจตนาของผู้ส่งสารในที่นี้คือหลวงปู่ชา โดยพบจากการศึกษาในวรรณกรรมเรื่องนอกเหตุเหนือผลจนได้ผลการศึกษา ซึ่งได้ทำการแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ตามที่ได้แสดงก่อนหน้า คือ การประชดประชัน การประณาม การชื่นชม และการปลุกเร้า

ทั้งหมดนี้คือการตีความในงานวรรณกรรมเรื่องนอกเหตุเหนือผล ซึ่งเป็นหนึ่งในวรรณกรรมของพระโพธิญาณเถรหรือหลวงปู่ชา ที่ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการศึกษาหรือเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระชาวต่างชาติ และด้วยเนื้อหาที่ถือว่าเป็นหนึ่งในหลักสำคัญทางศาสนาที่ท่านได้ผ่านการศึกษาร่ำลึกและฝึกตนได้พยายามสื่อสารไว้ โดยผู้เขียนทำการตีความจากสิ่งที่ปรากฏหรือสิ่งที่มีอยู่จริงในงานวรรณกรรม ผ่านกรอบวิธีการเทียบเคียงตามตัวอักษรด้วยทฤษฎีบังถึง จนเกิดการตีความเพื่อหาความหมายและเจตนาของผู้ส่งสารหรือหลวงปู่ชาผ่านหลักการตีความ 3 ด้าน คือ เจตนาในการส่งสาร การใช้ถ้อยคำและทัศนคติ อย่างไรก็ตามในบทความชิ้นนี้ผู้เขียน

ทำการตีความจากในส่วนของเล่มที่เป็นภาษาไทย จึงทำให้ได้ข้อมูลเพียงด้านหนึ่งเท่านั้น อนึ่งหากได้ทำการศึกษาค้นคว้าที่เป็นภาษาอังกฤษ (หนังสือ Taste of freedom ตอน No Abiding) เพิ่มเติมก็จะทำให้เกิดการเทียบเคียงทั้งสองการแปล พร้อมทั้งความครอบคลุมและความชัดเจนทางเนื้อหามากยิ่งขึ้น

บทสรุป

บทความชิ้นนี้เขียนขึ้นเพื่อนำเสนอการวิเคราะห์งานวรรณกรรมของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ด้วยพื้นฐานการตีความ และได้ทำการแยกย่อยหัวข้อในส่วนต่าง ๆ ดังนี้ คือ ความสำคัญและหลักการตีความหรือวิธีการตีความ ซึ่งการวิเคราะห์ด้วยการตีความถือได้ว่าเป็นความสำคัญยิ่งในการคงไว้ซึ่งสิ่งที่ต้องการถ่ายทอดออกมา ดังนั้นก็คือการทำให้เข้าใจตรงตามที่ปรากฏหรือเข้าใจอย่างถ่องแท้ในสิ่งที่ผู้พูดนั้นต้องการสื่อออกไป

ส่วนในงานวรรณกรรมชื่อเรื่อง นอกเหตุเหนือผล ที่เลือกมานั้นก็มีความสำคัญยิ่ง เพราะได้รับการเลือกจากพระต่างชาติในการรวบรวมให้อยู่ในรูปเล่มเพื่อเผยแพร่ต่อไปโดยมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งอย่างหลังนั้นได้เกิดขึ้นก่อน จนเป็นเหตุให้ผู้เขียนนำมาใช้ศึกษาวิเคราะห์ เพราะความสำคัญของงานวรรณกรรมนี้ควรได้รับการเข้าใจตรงกันผ่านหลักการพิจารณาอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยเหตุจากความสำคัญตามที่กล่าวมาก็คือ การเข้าใจถึงความหมายแท้จริงและเจตนาของผู้ที่สื่อมันออกมาอย่างตรงประเด็น

ในงานวรรณกรรมที่เลือกมา เรื่องนอกเหตุเหนือผลนี้ เป็นเรื่องย่อยเรื่องหนึ่งจากอีกหลายๆเรื่องในงานเขียนรวบรวมธรรมเทศนาของหลวงปู่ชา และในส่วนของการตีความนั้นได้ยึดพื้นฐานในกล่าวถึงสิ่งใดตามที่มันเป็น คือ ทฤษฎีไปถึง ที่ถือเป็นธรรมชาติที่สุด พิจารณาตามที่ตัวอักษรหรือข้อความได้แสดงออกมาจากในงานวรรณกรรม

ส่วนการวิเคราะห์ด้วยหลักการพื้นฐานทางการตีความนั้นได้ใช้เรื่องการเข้าใจความหมายของคำและเจตนาหรือความหมายจริงที่ผู้พูดต้องการสื่อออกมา แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ คือ 1) เจตนาในการสื่อสาร ที่หมายถึงประโยคต่าง ๆ นั้นตรงกับเจตนา แบ่งย่อยออกเป็นสองรูปแบบประโยคคือ ประโยคบอกเล่าและประโยคคำถาม 2) การใช้ถ้อยคำคือการแสดงให้เห็นถึงความหมาย โดยมีระดับของคำ 3 ประเภท คือ ความหมายตรง ความหมายโดยนัยและความหมายเปรียบเทียบ และ 3) ทศนคติ คือทำที่ผู้สื่อสารแสดงเจตนาออกมาในรูปของอารมณ์ มี 4 หัวข้อย่อยคือ การประชดประชัน การประณาม การชื่นชม และการปลุกเร้า

สุดท้ายนี้บทความได้นำเสนอเน้นไปที่พื้นฐานการตีความเป็นหลัก กล่าวคือการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่มุ่งเฉพาะความหมายและเจตนาของผู้สื่อสาร ทั้งนี้การวิเคราะห์ด้วยพื้นฐานการตีความสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบโดยสามารถเลือกทฤษฎีอื่น ๆ มาใช้ในการตีความทั้งในทางภาษาศาสตร์ ปรัชญาภาษาและพระพุทธศาสนา เพื่อทำให้งานการตีความเกิดความหลากหลายยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ดิษฐ์ ศรีนราวัฒน์. (2559). ภาษาและภาษาศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท). (2559). 48 พระธรรมเทศนา มรตกรรมเล่มที่ 37. นครปฐม : สาละพิมพ์การ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). พจนานุกรมศัพท์ปรัชญาอังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ศักติโสภาคการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชัน.
- สมบัติ พรศิริเจริญพันธ์. (2559). เฮอร์เมอติกส์: ศาสตร์แห่งการตีความและศิลปะแห่งการเข้าใจ. นนทบุรี : วชิรพันธ์ พี.พี.
- โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์. (2552). ปรัชญาภาษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.